

Föredömliga anvisningar för EU-texter

:klarspråk

En alldeles färsk skrift som varmt kan rekommenderas är *Att översätta EU-rättsakter – anvisningar*. Anvisningarna har tagits fram gemensamt av EU-institutionernas svenska översättningsenheter och bygger på de anvisningar som gavs ut av Delegationen för översättning av EG:s regelverk 1995. Tolv år har alltså gått och mycket har hänt som gör det motiverat med färsk rekommendation.

Visserligen är anvisningarna inriktade på en specifik typ av texter, EU-rättsakter, och ännu mer specifikt på just översättning av dessa, men användningsområdet är mycket bredare än så. Jag vågar påstå att alla som skriver texter med EU-anknytning kan ha nytta av anvisningarna.

Inför det svenska ordförandeskapet finns det ju också all anledning att bemöda sig lite extra om god kvalitet i EU-texterna.

Vad innehåller anvisningarna?

De omfattande anvisningarna ger svar på en lång rad frågor om hur en EU-rättsakt ska skrivas och innehåller såväl stilistiska rekommendationer som skrivregler. Här finns också en fyllig samling exempel med fraser översatta från engelska och franska. Exempelen visar hur man kan undvika att engelska och franska konstruktioner färgar av sig så mycket på svenskan att den ter sig onaturlig. En användbar metod kan vara att byta ordklass: substantivet i franska *la diminution des ventes* kan t.ex. bytas ut mot ett adjektiv i svenska *den minskade försäljningen*.

Det kan för övrigt noteras att EU-institutionerna liksom Regeringskansliet från och med i höst övergår från *skall* till *ska*. Det är glädjande att man hunnit ta med denna reform i anvisningarna och att EU-rättsakterna alltså inte kommer att avvika från svensk författningstext på den punkten.

Länkar till anvisningarna och annat användbart finner du på EU-språkvårdens webbsidor:
<http://www.regeringen.se/sb/d/2750>

Se upp med falska vänner

Även om de översatta EU-rättsakterna numera mycket sällan avviker från anvisningarnas rekommendationer, dyker felaktigheter eller mindre lyckade direktöversättningar upp i andra sammanhang: rapporter, pm osv. I sådana texter är det fortfarande inte ovanligt att stöta på uttryck som *gemensam position* i stället för det rekommenderade *gemensam ståndpunkt* för engelskans *common position*.

"False friends" kallas det på engelska när ett uttryck på ett främmande språk påminner så mycket om ett ord på det egna språket att det används i tron att innebörden är densamma. Ett tydligt exempel som väl få tar miste på är engelska *eventually* som ju inte alls betyder *eventuellt*. Det finns gott om både "falska vänner" och onödiga direktöversättningar i texter med EU-anknytning. *The first reading* motsvaras i EU-sammanhang inte av *den första läsningen* utan av *den första behandlingen*. *Implementation of a directive* motsvaras inte av *implementering av ett direktiv* utan av *genomförande av ett direktiv* och *acquis communautaire* inte av *akin* eller *acquin* utan av *gemenskapens regelverk* eller *EG:s regelverk*.

Ibland stöter man även på det svengelska bruket av *paragraf* som översättning av engelskans *paragraph*. Anvisningarna anger dock tydligt att *stycke* är det korrekta valet i EU-texter när det rör sig om en onummerad, osjälvständig del av en artikel och *punkt* när det rör sig om en nummerad, självständig del av en artikel.

Latinska uttryck kan se tjusiga ut, men räkna inte med att läsaren begriper dem. Uttrycket *ad hoc* dyker då och då upp och kan ofta med fördel bytas ut mot *för ett särskilt ändamål* eller *tillfällig*. I en del sammansättningar är bruket dock redan etablerat, t.ex. *ad hoc-kommitté*.

Hur bra är EU-texterna?

Det hör till vanligheterna att det klagas på kvaliteten i EU-texter, inte minst på översättningar. Samtidigt som det naturligtvis alltid finns gott om utrymme för förbättringar, är kritiken till en del orättvis och till en del förlegad. Mycket har gjorts på senare år i syfte att förbättra kvaliteten, både i fråga om originaltexter och översättningar. Medvetenheten om brister och svårigheter har ökat, samarbetet mellan inblandade parter har intensifierats och hjälpmedlen har blivit fler och mer användbara. Med hjälpmedel menar jag förutom riktlinjer och handböcker även tekniska hjälpmedel som databaser och översättningsminnen, som nu används flitigt och framgångsrikt. Och ju fler som använder de nya anvisningarna, desto högre kvalitet kan vi också förvänta oss i framtiden!